

Семенюк Н.М.

*ЗВО «Національна академія управління»,
здобувач кафедри кримінального права,
кримінології, цивільного та господарського права*

СТАНОВЛЕННЯ ЧАСУ ЯК ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ (З XI ПО XIX СТОЛІТТЯ)

Слід акцентувати увагу на тому, що в тексті «Руської Правди» прямо не говориться про час вчинення злочину, але фраза в ст. 38 «...аще ли до света держать, то всти его на княжий двор...» передбачає, що звичаєвим є право вбити злодія на місці злочину, але закон обмежує це право: вбивати можна тільки вночі але не можна вбивати зв'язаного злодія (див. там же). Зазначена вище нами фраза з «Руської Правди» (Коротка редакція) дає нам зрозуміти, що порушник був схоплений вночі, а це означає, що це кримінальне правопорушення було вчинене вночі (Краткая редакция. Текст по Академическому списку. Правда Роськая. Российское законодательство X-XX веков. В девяти томах. Т. 1. Законодательство Древней Руси. – М.: Юрид. лит., 1984. – С. 47-63). Це є свідченням того, що «Руська Правда» знала часову різницю у вчиненні злочину.

У ст. 40 «Руської Правди» (Просторової редакції) зазначається: «Аже убивают кого у клети или у которое татьбы, то убивают во пса место...» (Пространная редакция Суд Ярославль Володимерич Правда Роськая. Российское законодательство X-XX веков. В девяти томах. Т. 1. Законодательство Древней Руси. – М.: Юрид. дит., 1984. – С. 64-132). Стаття 40 повторює ст. 38 «Короткої Правди», де йдеться про час вчинення злочину: «злодій, який проник в будинок уночі, може бути вбитим на місці злочину (во пса место – как собака)» (Краткая редакция. Текст по Академическому списку. Правда Роськая. Российское законодательство X-XX веков. В девяти томах. Т. 1. Законодательство Древней Руси. – М.: Юрид. лит., 1984. – С. 47-63).

Слід зазначити, що ця стародавня норма має аналогію в ст. 6 договору Русі з Візантією 911 р. «если ят будет в том часе тать (вор), егда татбу сътворить...и убиен будет, да не възыщется смерть его...» (Юшков С. В. Памятники русского права. Вып. Первый. – М.: М.: Государственное издательство юридической литературы, 1952. – 287 с).

Ст. 2 Соборного уложения 1649 р. містить таку ознаку об'єктивної сторони злочину, як *час вчинення злочину*: «А будет такой бесчинник пришед в церков божию во время святыя литургии, и каким ни буди обычаем, божественныя литургии совершити не даст...» (Соборное Уложение 1649 года // Российское законодательство X-XX веков. В девяти томах Т. 3. Акты Земских соборов. – М.: Юрид. лит., 1985. – С. 83-257). Також ознака об'єктивної сторони як час, міститься в ст. 3 цього Уложения: «А будет кто во время святыя литургии и в иное церковное пение, вошед в церков божию учинет говорити непристойныя речи...» (Соборное Уложение 1649 года // Российское законодательство X-XX веков. В девяти томах Т. 3. Акты Земских соборов. – М.: Юрид. лит., 1985. – С. 83-257). Ст. 30. Гл. VII Уложения містить таку ознаку об'єктивної сторони, як час вчинення злочину: «...відповідальність за злочин, вчинений військовослужбовцем ... під час повернення із служби...» (Соборное Уложение 1649 года // Российское законодательство X-XX веков. В девяти томах Т. 3. Акты Земских соборов. – М.: Юрид. лит., 1985. – С. 83-257). Ст. 69 глави XXI цього Уложения розглядає вбивство в бійці «пьяним делом» як убивство при пом'якшуючих обставинах (Соборное Уложение 1649 года // Российское законодательство X-XX веков. В девяти томах Т. 3. Акты Земских соборов. – М.: Юрид. лит., 1985. – С. 83-257). Тут також йдеться про таку ознаку, як час вчинення злочину.

Артикул 11 «Воїнського статуту» передбачав: «Когда Офицеръ при молитвѣ пьянъ явится, а чрезъ оное пьянство другимъ соблазнъ учинить: тогда оный имѣетъ въ первые и въ другоредъ арестомъ у профоса наказанъ, а въ третіе на нѣсколько времени отъ службы отставленъ, и рядовымъ учиненъ быть» (Артикул Воинский, 1715, апреля 26. Российское законодательство X-XX вв.: в 9 т. Т. 4. Законодательство периода становления абсолютизма. Отв. ред. А. Г. Маньков. – М.: Юридическая литература, 1986. – С. 327-365). Артикул 106 також свідчить про таку ознаку об'єктивної сторони: «Когда город приступом взят будет, никто да не дерзает грабить, или

добычу себе чинить, или обретающимися во оном питьем пьян напиток прежде, пока все сопротивление престанет, все оружие в крепости взято, и гварнизон оружие свое низположит, и квартиры салдатам розведены, и позволение к грабежу дано будет: под опасением смертной казни» (Артикул Воинский, 1715, апреля 26. Российское законодательство X-XX вв.: в 9 т. Т. 4. Законодательство периода становления абсолютизма. Отв. ред. А. Г. Маньков. – М.: Юридическая литература, 1986. – С. 327-365).